Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Lausunto

1.12.2021

EDUSKUNTA
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Asia: E 124/2021 vp - Komission tiedonanto - Valmiussuunnitelma elintarvikehuollon ja ruokaturvan varmistamiseksi kriisiaikoina

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua EU:n valmiussuunnitelmasta ruokaturvan varmistamiseksi kriisiaikoina ja esittää kirjallisena lausuntonaan seuraavaa.

MTK:n kanta

MTK pitää komission tiedonantoa EU:n valmiussuunnitelmaksi elintarvikehuollon ja ruokaturvan varmistamiseksi tervetulleena aloitteena. Samoin Suomen kanta asiaan liittyen on hyvin laadittu ja kannatettava.

Suomen huoltovarmuuden kannalta on tärkeää, että myös kriisitilanteissa varmistetaan rajojen pysyminen auki ja sisämarkkinoiden toimivuus. Tavaroiden, palvelujen ja työvoiman on voitava liikkua yli rajojen myös poikkeusoloissa. Niin eurooppalainen kuin suomalainenkin ruoantuotanto tarvitsee muista maista tuotuja tuotantopanoksia, työvoimaa, lisäaineita ja tekniikkaa.
.
Huoltovarmuuden kannalta on keskeistä, että omaa elintarvikkeiden tuotantoa ja siihen liittyviä rakenteita pidetään yllä. Tämän edellytyksenä on vahva maatalouspolitiikka ja muut omaa tuotantoa tukevat politiikat ja järjestelmät.

MTK pitää hyvänä sitä, että komissio ei tiedonannossaan ehdota uutta lainsäädäntöä EU:n kriisivalmiuteen liittyen. On tärkeää, että tiedonannon esitykset eivät ole päällekkäisiä Suomessa pitkään harjoitetun elintarvikealan huoltovarmuustoiminnan kanssa, vaan täydentävät tätä toimintaa.

Tiedonannossa esitetyt analyysit viestinnän ja koordinaation tärkeydestä ovat oikeita. Kriisitilanteessa oikean ”tilannekuvan” muodostaminen on ehdottoman tärkeää. Ilman oikeaa tietoa alan eri toimijoilla ja myös EU:n jäsenmailla on taipumus ylireagointiin. Ehdotukset koordinaation ja viestinnän parantamisesta niin jäsenmaiden kuin alan toimijoiden välillä ovat oikeita ja kannatettavia. Niin ikään on kannatettavaa, että elintarvikehuollon haavoittuvuuksia ja ruokaturvaan liittyviä riskejä kartoitetaan määrätietoisesti. Olisi tärkeää, että ehdotettuun uuteen asiantuntijaryhmään saataisiin myös suomalaisedustus.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2425
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2425
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

Komission tiedonanto EU:n valmiussuunnitelmaksi elintarvikehuollon ja ruokaturvan varmistamiseksi on yksi EU:n Pellolta Pöytään -strategian toimenpiteistä. On huomattava, että strategia kokonaisuudessaan ei vahvista eurooppalaista ruokaturvaa. Euroopan komission yhteinen tutkimuskeskus JRC on arvioinut, että Pellolta Pöytään -strategian esitysten toimeenpano vähentää ruoantuotantoa EU:ssa 5-15 prosenttia ja lisäävä kolmansien maiden tuontia EU:hun.

Taustaa

EU:n komissio julkaisi 12. marraskuuta tiedonannon EU:n valmiussuunnitelmaksi elintarvikehuollon ja ruokaturvan varmistamiseksi. Tiedonannon tarkoituksena on etsiä keinoja, joiden avulla EU voisi jatkossa varautua paremmin edessä oleviin kriiseihin ja korjata COVID-tilanteessa havaittuja puutteita elintarvikehuollossa. Komissio käy tiedonannossaan läpi vielä tuoreita kokemuksia Covid-19 pandemian alkuvaiheen vaikutuksista EU:n elintarvikehuollolle ja elintarviketurvalle.

Keskeinen havainto Covid-kriisistä - joka ei vielä ole ohi - on se, että pandemiasta aiheutunut terveyskriisi ei johtanut elintarvikekriisiin EU:ssa. Erityisesti EU:n yhteinen maatalouspolitiikka sekä myös muut EU:n politiikat kykenivät tarjoamaan välineitä, joilla oli mahdollista reagoida tilanteeseen. On lisäksi huomattava, että jäsenmaat toteuttivat myös kansallisia toimenpiteitä kriisitilanteessa

Kriisin alkuvaiheessa uhkana oli jäsenmaiden rajojen sulkeutuminen ja sitä kautta tarvittavien tuotteiden ja tuotantopanosten saatavuuden estyminen. Myös maataloudessa tarvittavan työvoiman saatavuuden estyminen kuului uhkakuviin.

Tiedonannossa tuodaan esille, että jäsenvaltioiden viranomaisten koordinaatiossa on puutteita ja elintarvikeketjusta puuttuu tarvittavia koordinaatiokanavia. Komissio korostaa tiedonannossaan myös ruokajärjestelmän ja siihen sisältyvien keskinäisten riippuvuuksien ja osapuolien toiminnan tuntemisen tärkeyttä. Lisäksi komissio korostaa vahvasti viestinnän tärkeää roolia kriisitilanteessa.

Tiedonannon mukaan EU:n elintarvikesektori kohtaa tulevaisuudessa kasvavaa epävarmuutta, joka vaikuttaa elintarvikkeiden tuotantokapasiteettiin ja jakeluketjuihin. Tärkein elintarviketurvaan liittyvä tulevaisuuden riski on ilmastonmuutokseen liittyvien poikkeuksellisten sääilmiöiden lisääntyminen. Muina riskeinä tiedonannossa mainitaan ympäristön tilan heikkeneminen, luonnonvarojen niukkuus, järjestelmien digitalisointiin liittyvät vaarat ja uhat, onnettomuudet sekä riippuvuus kolmansissa maissa tuotettavista tuotteista ja tuotantopanoksista.

Parempaan varautumiseen liittyen tiedonannossa korostetaan eri osapuolten välisen yhteistyön merkitystä ja keskinäisen koordinaation lisäämisen tarvetta. Markkinoiden häiriöitä ja epätasapainoa on seurattava ja tarvittaessa on kyettävä puuttumaan nopeasti häiriötilanteisiin käytettävissä olevia politiikkavälineitä hyödyntämällä. Sujuvien kauppavirtojen varmistamiseksi toimitusketjujen ja -kanavien häiriötön toiminta on tärkeää. Tavaroiden vapaa liikkuvuus sisämarkkinoilla on kyettävä takaamaan.

Käytännön toimenpiteinä komissio esittää uuden asiantuntijaryhmän ”a food crisis response mechanism forum” eli elintarvikekriiseihin reagoivan foorumin perustamista. Asiantuntijaryhmä toimisi komission johdolla ja se koostuisi jäsenvaltioiden ja EU:n elintarvikeketjun sidosryhmäorganisaatioiden edustajista. Komissio kutsuisi ryhmän koolle määräajoin EU:n valmiustason parantamiseksi ja kriisitilanteissa ryhmä kokoontuisi.

Helsingissä 1.12.2021

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Simo Tiainen
Johtaja